

Terminologia de la cronicitat

Introducció

Motivació de l'obra

La *Terminologia de la cronicitat*, fruit de l'esforç conjunt de moltes persones i institucions, és un reflex real de la transversalitat i multidisciplinarietat d'aquest àmbit sanitari i social emergent.

La iniciativa va sorgir dels professionals del Programa de prevenció i atenció a la cronicitat (PPAC) del Departament de Salut, que es van posar en contacte amb el TERMCAT per dur a la pràctica el seu projecte terminològic. Com a objectiu fonamental es van plantejar aconseguir el consens entre els especialistes que fan servir aquesta terminologia, amb la voluntat de facilitar-ne la implantació i convertir-la en un referent en l'atenció a la salut i en l'assistència social per als malalts crònics a Catalunya.

El TERMCAT va assumir la gestió terminològica del projecte i va facilitar les eines i l'assessorament metodològic adequats per a fer possible un treball terminològic de qualitat, enfocat cap al debat, el consens i la normalització de possibles neologismes. Per la seva banda, el Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya va donar el suport econòmic necessari per a fer realitat el diccionari.

Per dur a terme la revisió del contingut i l'obtenció del consens terminològic es va comptar amb un conjunt d'experts de diversos camps de coneixement, pertanyents a organismes i institucions implicats en l'atenció a la cronicitat: Programa de prevenció i atenció a la cronicitat (PPAC) i Pla Director Sociosanitari, del Departament de Salut, Departament de Benestar Social i Família, Càtedra de Cures Pal·liatives de la Universitat de Vic, Acadèmia de Ciències Mèdiques i de la Salut de Catalunya i de Balears (ACMSCB), Consell Català de Col·legis de Metges, Consell Català de la Professió Infermera i Òmnium Cultural.

Per raons d'operativitat i eficàcia, es va treballar en subgrups. Una part dels experts, l'equip d'assessors, va contribuir a la discussió inicial per fixar la selecció de termes i redactar una primera definició de treball. Un segon grup, l'equip de revisors, a més a més de participar en aquesta primera fase, va intervenir posteriorment en els estudis de normalització de neologismes. En els **Crèdits** es poden consultar els noms de totes les persones i institucions que han participat en el projecte.

L'obra que presentem, doncs, s'ha concebut com una eina de consulta eminentment pràctica per a resoldre els dubtes terminològics dels professionals de la salut i socials, i també dels estudiants de qualsevol de les disciplines relacionades amb aquests àmbits. Igualment, vol ser útil als mediadors lingüístics (periodistes, traductors o correctors de textos especialitzats). I finalment, atesa la dimensió social de la salut i dels problemes de salut crònics, també es pot considerar d'interès per a tota la societat.

1. Estructura de les fitxes terminològiques

Cadascuna de les fitxes terminològiques presenta la informació estructurada de la manera següent: una denominació catalana amb la categoria lèxica corresponent; una o més denominacions catalanes sinònimes que remeten a l'anterior, també amb la categoria lèxica i amb la indicació del tipus de remissió (sinònims complementaris o sigles); un o més equivalents castellans; un o més equivalents anglesos; una àrea temàtica; una definició, i, en segons quins casos, una nota.

[Presentació](#) [Consulta de termes](#) [Descàrrega del diccionari](#)

S'han trobat 2 resultats coincidents i 0 resultats aproximats per a la cerca "atenció domiciliària" dins totes les àrees temàtiques [Accés alfabètic](#)

 atenció domiciliària

atenció domiciliària, n f
servei d'atenció de salut a domicili, n m *sin. compl.*
es asistencia domiciliaria
es atención domiciliaria
es servicio de atención de salud a domicilio
en home care service
en home health care

<Modelització assistencial>

Atenció social o sanitària que s'ofereix al domicili d'un pacient quan les condicions personals no li permeten anar al centre assistencial.

Nota: Amb l'atenció domiciliària el pacient pot romandre en el seu entorn social i afectiu habitual.

 programa d'atenció domiciliària i equips de suport

<Modelització assistencial>

Nova cerca

Terminologia de la cronicitat. Introducció

termcat • 2

2. Selecció de la nomenclatura

La *Terminologia de la cronicitat* conté un total de 94 denominacions catalanes, que designen 80 conceptes. Els termes, d'acord amb l'arbre de camp, pertanyen a les quatre àrees següents: conceptes generals, modelització assistencial, pacients i instruments.

De manera general, per a definir el criteris de pertinència s'ha tingut en compte la representativitat, rellevància i especificitat dels termes, segons l'opinió dels especialistes de l'equip de treball. Amb vista a facilitar l'ús i la implantació d'aquesta terminologia, els experts han preferit posar-se d'acord en un nombre limitat de termes, és a dir, han donat prioritat als termes que han considerat nuclears (necessaris i suficients) en aquest àmbit.

3. Criteris metodològics¹

3.1. Ordenació

Tant en les fitxes terminològiques com en els índexs en pdf les denominacions es presenten segons l'ordre seqüencial dels components (*gestió de cures* i *no cures*, *gestió de*), i segueixen l'ordenació alfabètica discontinua, que evita interrupcions en els termes d'una sèrie i segons la qual els espais en blanc precedeixen els signes no alfabètics (principalment apòstrofs i guionets), i els signes no alfabètics precedeixen els signes alfabètics. Per exemple:

abordatge multidisciplinari
àmbit assistencial
atenció 7 × 24
atenció a la cronicitat
atenció domiciliària

3.2. Denominacions catalanes

Les denominacions corresponents a categories lèxiques que presenten flexió es recullen convencionalment en la forma singular (noms masculins i noms femenins; per exemple, *àmbit assistencial* o *atenció pal·liativa*), llevat dels casos de plurals lexicalitzats (*serveis socials bàsics*), o, si escau, en la forma masculina singular i amb la indicació de la terminació femenina (noms i adjectius de dues terminacions; per exemple, *pacient crònic -a complex -a* o *multimòrbid -a*).

¹ Per aprofundir la informació sobre l'apartat 3, es pot consultar TERM CAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA. *El diccionari terminològic*. Vic: Eumo Editorial; Barcelona: TERM CAT, Centre de Terminologia, 2010. (En Primer Terme; 9. Criteris i Mètodes) ISBN 978-84-9766-394-6; 978-84-393-8676-6

En els àmbits assistencials, l'ús de sigles és molt habitual a l'hora de designar conceptes. Com que el desenvolupament de la terminologia de la cronicitat s'emmarca en el Pla de salut 2011-2015 del Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya, la majoria de les sigles proposades tenen com a referent una denominació sintagmàtica catalana: *HCCC* (per a *història clínica compartida de Catalunya*), *MACA* (per a *model d'atenció a la cronicitat avançada*) o *PCC* (per a *pacient crònic -a complex -a*).

Com a criteri d'economia formal, en algunes de les definicions s'ha emprat la sigla en lloc de la denominació descriptiva del terme; per exemple, *TIC* per *tecnologies de la informació i la comunicació*.

3.3. Remissions

En el diccionari hi ha alguns casos de denominacions catalanes que presenten una o més denominacions alternatives, les quals apareixen en la fitxa a sota de la primera. Les denominacions recollides en segon lloc, en aquesta obra, són sinònims complementaris o sigles.

Els *sinònims complementaris* són denominacions que, respecte a la forma considerada preferent (la que encapçala la fitxa terminològica) tenen un ús més restringit, són una variant o un escurçament, o pertanyen a un registre més col·loquial. Aquestes denominacions apareixen precedides de l'abreviatura *sin. compl.* Per exemple:

ruta assistencial *n f*
sin. compl. **via clínica** *n f*

Les *sigles* representen un cas especial de sinonímia: normalment la forma desenvolupada es considera el sinònim preferent i és, per tant, el que encapçala la informació i conté, a més, la indicació de sigla. Per exemple:

pla de decisions anticipades *n m*
sigla **PDA** *n m*

3.4. Equivalents

La *Terminologia de la cronicitat* inclou per a cada terme equivalents en castellà i en anglès. Es tracta d'equivalents d'ús, recollits d'acord amb la documentació consultada i amb les indicacions dels especialistes.

En la representació d'aquests equivalents només es recull, per convenció, la forma masculina singular dels noms i dels adjectius de dues terminacions.

Sovint no hi ha una relació d'un a un entre denominacions catalanes i equivalents, bé perquè hi ha més d'una denominació catalana, bé perquè hi ha més d'un equivalent en una llengua, o bé perquè no existeix un referent conceptual comú.

3.5. Definició²

En consultar aquest diccionari s'ha de tenir present que es tracta d'una obra terminològica i que, per tant, les definicions no són ni lexicogràfiques (pròpies d'un diccionari de llengua general, que recullen només els trets essencials del significat d'una paraula o sintagma en una determinada cultura) ni enciclopèdiques (que recullen de manera succinta tot el coneixement que es té d'aquella denominació).

Una definició terminològica pretén caracteritzar un concepte de manera suficient i necessària, d'acord amb la concepció que en tenen els especialistes corresponents, a partir de les relacions d'oposició i proximitat establertes amb els altres conceptes pertanyents al mateix àmbit.

3.6. Notes

Els termes de la *Terminologia de la cronicitat* ofereixen sovint notes, que poden ser conceptuals, exemplificadores, relacionals o lingüístiques.

Les *notes conceptuais* amplien la informació de la definició, aporten matisos o aprofundeixen trets que no tenen un valor distintiu en la caracterització del terme, però que serveixen per a completar-la.

desprescripció *nf*

Nota: Generalment la desprescripció es duu a terme per manca d'evidència sobre l'efectivitat del medicament, per possibles reaccions adverses amb altres medicaments o per canvis en els objectius terapèutics.

Les *notes exemplificadores* permeten donar una llista d'un o més elements a què s'aplica la denominació.

² Per aprofundir la informació sobre la tècnica de definició en terminologia es pot consultar TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA. *La definició terminològica*. Vic: Eumo Editorial; Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia, 2009. (En Primer Terme; 7. Criteris i Mètodes) ISBN 978-84-9766-327-4; 978-84-393-8144-0

factor de risc *n m*

Nota: Un factor de risc pot ser personal, ambiental o bé un determinant social.

Les *notes relacionals* serveixen per a fer referència a termes pròxims, nocionalment parlant.

àmbit assistencial *n m*

Nota: Els àmbits assistencials del sistema sanitari català són l'atenció primària, l'atenció hospitalària, l'atenció sociosanitària i l'atenció a la salut mental.

Les *notes lingüístiques* contenen informació sobre les denominacions, sobre relacions entre denominacions i noció, sobre registres d'ús, etc.

NECPAL *n m*

Nota: La denominació *NECPAL* és un acrònim format a partir de la denominació *necessitats pal·liatives*.

distanàsia *n f*

sin. compl. **obstinació terapèutica** *n f*

Nota: La forma *distanàsia* pren com a referència la mort, mentre que la forma *obstinació terapèutica* pren com a referència l'actuació del terapeuta.

3.7. Normalització³

El TERMCAT ha revisat la terminologia catalana continguda en el diccionari, ha sistematitzat la informació de les definicions i les notes i, quan el cas ho ha requerit, ha dut a terme un estudi específic de les formes neològiques susceptibles de ser normalitzades.

En la tasca de **normalització de neologismes** és essencial el paper del **Consell Supervisor del TERMCAT**, un òrgan permanent format per representants de l'Institut d'Estudis Catalans, representants del TERMCAT i especialistes de l'àmbit tècnic i científic, que es pronuncia sobre termes de tots els camps del saber que, per una raó o altra, presenten alguna particularitat lingüística. Òbviament, abans de qualsevol decisió hi ha un estudi aprofundit dels termes i es fan també consultes a especialistes considerats representatius de la seva àrea.

En el cas de la *Terminologia de la cronicitat*, amb la voluntat de promoure el debat i aconseguir el consens, es va convocar primerament una sessió de normalització a la seu del TERMCAT, amb la presència d'un grup d'experts (l'equip de revisors), constituït per

³ Per aprofundir el coneixement sobre la normalització terminològica es pot consultar TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA. *La normalització terminològica en català: Criteris i termes 1986-2004*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat: TERMCAT, Centre de Terminologia, 2006. ISBN 84-8415-778-4; 84-393-7025-3

professionals de les diverses disciplines i institucions relacionades amb aquest àmbit. La sessió de treball va permetre dinamitzar la resolució dels termes en estudi, els quals, posteriorment, van ser traslladats al Consell Supervisor, que els va ratificar.

A la sessió de normalització es van estudiar una trentena de termes, que presentaven una casuística terminològica diversa. Així, es van fixar termes amb vacil·lacions conceptuals, com ara *comorbiditat/multimorbiditat* o *telemedicina/telemonitoratge*. En altres casos, es van proposar formes catalanes adaptades per a conceptes coneguts majoritàriament amb un manlleu o un calc de l'anglès: *matriu de cures* (per *square of care*) o *edatisme* (per *ageism*), amb denominacions neològiques que encara no es recullen en obres de referència (*estratègia multipalanca* o *pacient postagut*) o per als quals no hi ha una única denominació catalana clarament fixada (*ruta assistencial* / *via clínica*, per exemple).

4. Propòsit

Aquest recurs terminològic, que recull la terminologia d'un àmbit emergent —l'atenció a la cronicitat—, en ple desenvolupament i evolució, no es pot considerar mai una obra tancada. D'una banda, perquè tota obra és susceptible de ser millorada i ampliada i, d'una altra, perquè l'avenç continu ens planteja, des del mateix moment de la publicació del diccionari, la necessitat i el repte de mantenir-lo al dia.

Volem expressar la nostra intenció que aquesta obra resulti útil i profitosa per a tots els usuaris que la consultin. Per això us convidem a utilitzar el conjunt de termes que s'hi presenten, i també a fer-nos arribar qualsevol comentari que pugui contribuir a millorar i fer créixer aquesta *Terminologia de la cronicitat*. Ens els podeu enviar mitjançant la [Bústia de suggeriments](#) que apareix a la dreta de la capçalera del Diccionari en línia.

TERMCAT